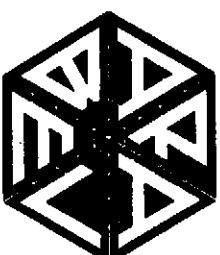

ARABEL 1990

Nieuwsbrief

Belgische

Arachnologische

Vereniging

5 (3)

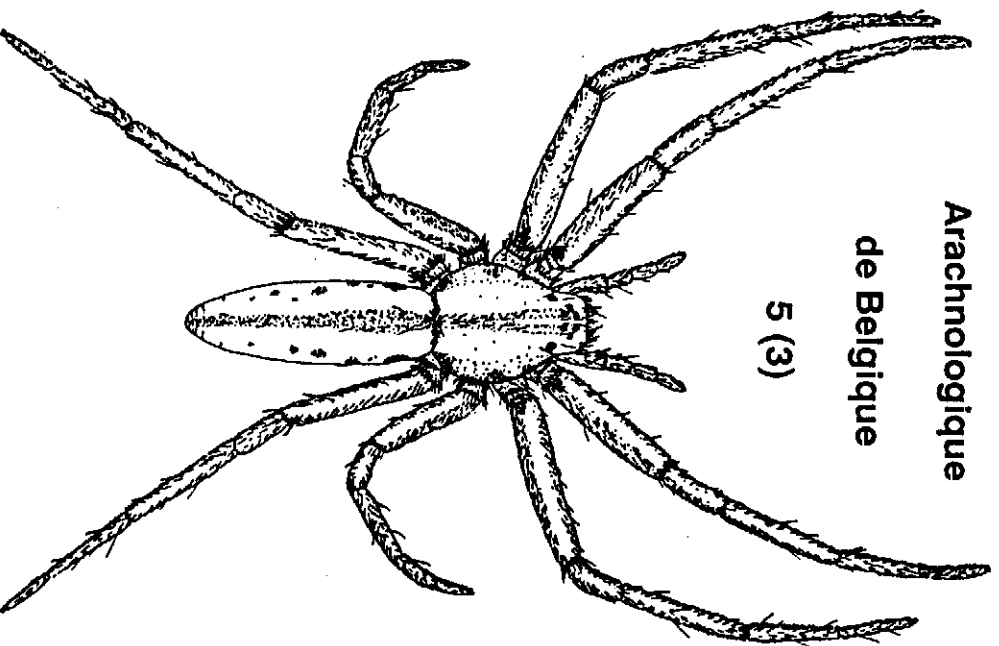
Feuille de Contact

Société

Arachnologique

de Belgique

5 (3)

A.S.B.L. ARABEL V.Z.W.

Voorzitter/Président: Rudy Jocqué, Museum voor Midden-Afrika, 3080 Tervuren.

Ondervoorzitter/Vice-président: Jean-Pierre Maelfait, Instituut voor Natuurbehoud, Kiewitdreef 3, 3500 Hasselt.

Secretaris/Secrétaire: Léon Baert, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29,
1040 Brussel.

Peningmeester/Trésorier: Mark Alderweireldt, Muinikkaal 100, 9000 Gent. Rekening/Compte: 001-1662395-85,
"Arabel-Gent".

Bibliothecaris/Bibliothécaire: Maurice Rancy, Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique, rue Vautier, 29,
1040 Bruxelles.

Andere bureauleden/Autres membres: Robert Bosmans, Hendrik Segers.

Nieuwsbrief/Feuille de Contact: Jean-Pierre Maelfait, Kiewitdreef 3, 3500 Hasselt.

Leescommissie Nieuwsbrief/Comité de Lecture Feuille de Contact: M. Alderweireldt, L. Baert, R. Bosmans,
J.-F. Hermanns, R. Jocqué, J. Kekenbosch, M. Ransy, H. Segers.

Een araneologische survey van een heiderelict en een ruigtevegetatie te Sint-Andries (Brugge, West-Vlaanderen). 1. Samenstelling van de spinentaxocoenosis en faunistiek

Mark Alderweireldt & Jan Seys

Rijksuniversiteit Gent, Laboratorium voor Ecologie der Dieren, Zoögeografie en Natuurbehoud, K.L.
Ledeganckstraat 35, B-9000 Gent

Samenvatting

Deze korte bijdrage bespreekt de araneofauna van een heiderelict met aangrenzende bostrand en een ruigtevegetatie te Sint-Andries bij Brugge. In totaal werden 116 soorten verzameld waaronder enkele weinig algemene Theridiidae en Araneoncus humilis. Daarnaast worden enkele soorten als nieuw voor West-Vlaanderen gemeld.

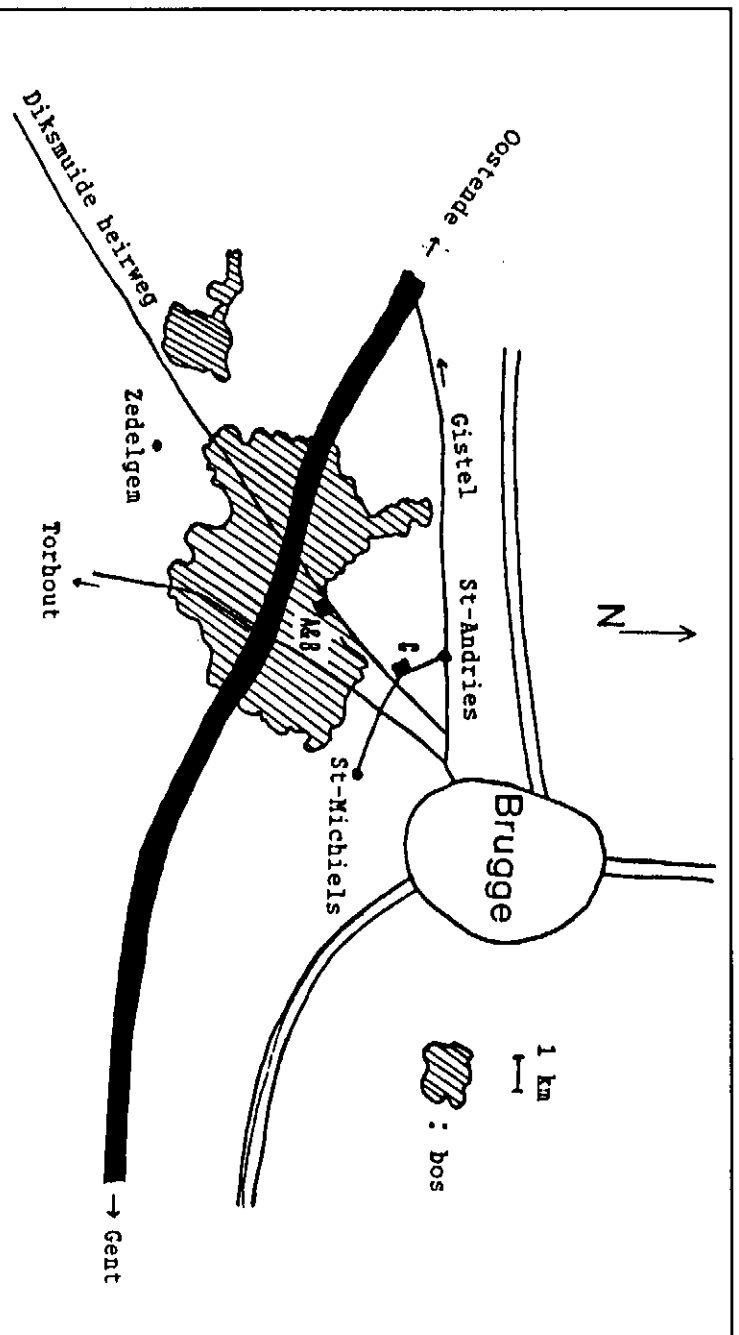
Résumé

Cette contribution traite l'araneofaune d'un rstant de bruyère et d'une végétation rudérale situés à Sint-Andries près de Bruges. En total 116 espèces furent récoltées. La liste contient quelques Theridiidae peu communs ainsi que Araneoncus humilis. En plus quelques espèces sont mentionnées pour la première fois de la Flandre occidentale.

Inleiding

Sinds een aantal jaren is ook in West-Vlaanderen het faunistisch onderzoek van bodemactieve ongewervelden, meer in het bijzonder spinnen (Araneae), goed op gang gekomen. Bosmans & Pollet (1986) geven een overzicht van de in deze provincie bemonsterde terrei-

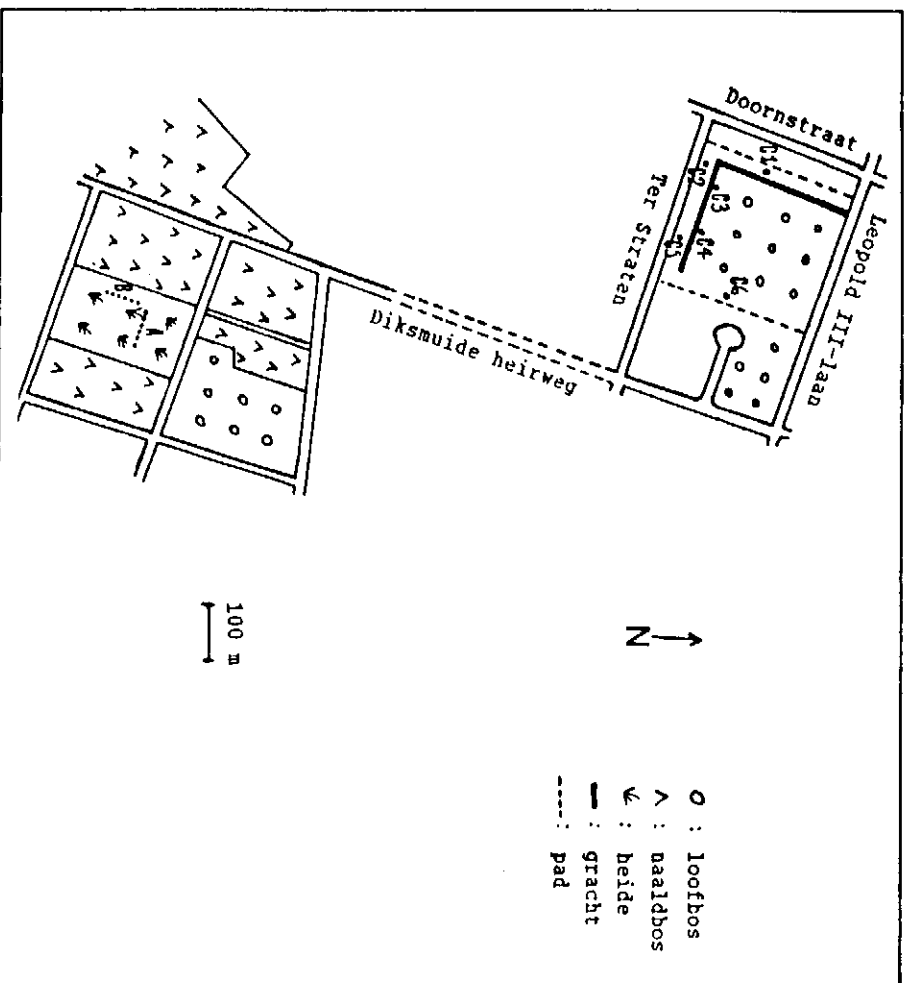
nen. Sinds die tijd zijn er reeds een aantal nieuwe gegevens omtrent de araneofauna van West-Vlaanderen gepubliceerd (o.a. Alderweireldt et al., 1990; Declerq, 1988, 1989, 1990; Pollet & Hublé, 1987; Segers & Pollet, 1988). Deze bijdrage tot de kennis van de araneofauna van West-Vlaanderen behandelt enkele ge-

Figuur 1. Algemene situering van de bemonsterde terreinen.

bieden ten zuidwesten van Brugge die d.m.v. de bodemvaltechniek (cfr. Barber, 1931) werden bemonsterd. Er wordt een overzicht gegeven van de spinnentaxocoenosis die er werd aangetroffen. Enkele faunistisch interessante soorten worden besproken. Het is de bedoeling om in een toekomstige bijdrage dieper in te gaan op enkele ecologische aspecten zoals de habitatpreferentie en de fenologie van de levenscyclus van de talrijkste soorten.

Beschrijving en situering van de bemonsterde percelen

Figuur 2.- Situering van de individuele bodemvallen (verdere uitleg: zie tekst).

Van 02.III.1985 t.e.m. 05.XI.1985 werden te Sint-Andries, een fusiegemeente van Brugge, 18 bodemvallen geplaatst. De gebieden zijn alle gelegen in het U.T.M. 10x10 km hok ES16 en zijn gesitueerd op Fig. 1. De opstelling van de bodemvallen is gegeven in Fig. 2. Een 4% formaldehyde-oplossing werd als fixatief gebruikt. In de mate van het mogelijke werden de vallen drieweekelijks geleidigd.

Eenzijds werd een botanisch erg interessant heiderelict gekozen (station A, 6 bodemvallen). Daarbij werd een aangrenzende bosrand in het onderzoek betrokken (station B, 6 bodemvallen). Anderzijds werden 6 bodemvallen op verschillende plaatsen in en rond een sterk vernieuwde gracht geplaatst die gelegen is in de bebouwde kom van Sint-Andries zelf.

1) Heiderelict (station A) en aangrenzende bosrand (station B)

Station A: het betreft hier een relatief klein terrein (ongeveer 100x200m) dat vroeger beplant geweest is met naaldbomen. Na het kap-

pen van deze bomen ontwikkelde er zich een heidevegetatie met dominantie van Struikheide (*Calluna vulgaris*) en Rode dopheide (*Erica cinerea*). Begin de jaren '70 werd hier fijnspaar (*Picea abies*) op ingeplant wat een sterke achteruitgang van de heide als gevolg had. De bodemvallen werden geplaatst in een van de best bewaarde heiderestantjes.

Station B: het heidererein grenst aan een gemengd bos en in deze overgangszone werd de tweede reeks van zes bodemvallen geplaatst, meer bepaald in de strooisellaag van beuk (*Fagus sylvatica*). In het bos staat overigens voornamelijk lork (*Larix decidua*) met een ondergroei van Tamme kastanje (*Castanea sativa*).

2) Ruigvegetatie in bebouwde kom (station C)

De bebouwde kom ligt op ongeveer 2 km ten noordoosten van de stations A en B. Het betreft hier een oud parklandschap omgeven door een uitgedroogde gracht die sterk vernieuwd is. Dominante soorten zijn hier Braam (*Rubus* sp.), Brandnetel (*Urtica* sp.) en opslag van jonge boompjes, voornamelijk Esdoorn (*Acer* sp.). De

	A	B	C	C1	C2	C3	C4	C5	C6
GNAPHOSIDAE									
<i>Drassodes lapidosus</i>	3/1	0/1							
<i>Drassodes pubescens</i>	11/5	1/0							
<i>Drassylus pusillus</i>	8/2								
<i>Haplodrassus signifer</i>	2/0								
<i>Haplodrassus silvestris</i>		7/1							
<i>Zelotes subterraneus</i>	7/5	7/1							
CLUBIONIDAE									
<i>Clubiona brevipes</i>		1/0							
<i>Clubiona completa</i>		1/1							
<i>Clubiona terresris</i>		1/1							
<i>Phrurolithus festivus</i>	1/0		0/1	0/1					
LIOCRANIDAE									
<i>Agroeca brunnea</i>	20/7	10/9	6/0			2/0		1/0	3/0
<i>Agroeca proxima</i>	47/4								
<i>Scotina celans</i>	2/0								
ZORIDAE									
<i>Zora spinimana</i>	5/1	4/2							
THOMISIDAE									
<i>Misumena vatia</i>	0/1								
<i>Oxyptila praticola</i>		3/0	27/5	2/2	8/0	1/0	12/3	2/0	2/0
<i>Oxyptila trux</i>		1/0	3/0		1/0	1/0		1/0	
<i>Xysticus audax</i>									
<i>Xysticus cristatus</i>	1/0								
<i>Xysticus lanio</i>		1/0							
SALTICIDAE									
<i>Ballus depressus</i>		2/0							
<i>Euphrys frontalis</i>	2/0	0/1							
<i>Evarcha falcata</i>	1/0								
<i>Meon reticulatus</i>	0/1								
LYCOSIDAE									
<i>Alopecosa pulverulenta</i>	31/10								
<i>Pardosa amentata</i>	1/0		0/1				0/1		
<i>Pardosa lugubris</i>		3/0							
<i>Pardosa nigriceps</i>	40/34								
<i>Pardosa pullata</i>	25/10		1/0					1/0	
<i>Pirata hygrophilus</i>	0/1								
<i>Trochosa ruricola</i>			1/0					1/0	
<i>Trochosa terricola</i>	92/46	36/9	15/3		1/1		5/1	1/0	8/1
<i>Xerolycosa nemoralis</i>	3/0								
PISAUROIDAE									
<i>Pisaura mirabilis</i>	0/1	1/0							
AGELENIDAE									
<i>Agelena labyrinthica</i>			0/1						0/1
<i>Cicurina cicur</i>	2/0	6/2							
<i>Histiopona torpida</i>	6/1								
HAHMIDAE									
<i>Hahnia helveola</i>	3/0	3/0							
<i>Hahnia montana</i>		10/1							
HIMEIIDAE									
<i>Ero cambridgei</i>	0/1								
<i>Ero furcata</i>	2/2	1/0	0/1				0/1		
THERIDIIDAE									
<i>Crustulina guttata</i>		1/0							
<i>Enoplognatha ovata</i>	1/0	1/0							
<i>Enoplognatha thoracica</i>	2/2		1/1		0/1	1/0			
<i>Episopus angulatus</i>	2/1	13/3							
<i>Euryopis flavomaculata</i>	1/0	1/1							
<i>Pholcomma gibbum</i>	5/9	4/4	0/1					0/1	
<i>Robertus lividus</i>	1/1								
<i>Theridion simile</i>		1/0							
<i>Theridion vittatum</i>									
TETRAGNATHIDAE									
<i>Pachygnatha degeeri</i>			1/4		0/1				1/3
MEIIDAE									
<i>Metellina mengei</i>		0/1	1/0			1/0			
ARANEIDAE									
<i>Araeus diadematus</i>		0/1							
<i>Cercidia promiens</i>	1/0								
<i>Zilla didia</i>	0/1								
ERIGONINAE									
<i>Araeoncus humilis</i>			0/1	0/1					
<i>Ceratinnella scabrosa</i>			20/25			5/7	7/15	3/1	5/2
<i>Dicymbium brevisetosum</i>	7/0	1/2	17/0		3/0	1/0	6/0	1/0	6/0
<i>Dicymbium nigrum</i>	4/5								
<i>Dismodicus bifrons</i>			0/2			0/1	3/0	0/1	
<i>Diplocephalus cristatus</i>		36/0	4/0			1/0	3/0	0/1	
<i>Diplocephalus picinus</i>	1/0	1/0	78/11	5/0	29/8	3/0	10/0	24/3	7/0
<i>Erigone atra</i>			1/0			3/0			
<i>Erigone dentipalpis</i>		1/0	3/0	1/0	1/0				
<i>Gonatum rubellum</i>			0/1						
<i>Gongylidellum latebricola</i>	17/1		0/1					0/1	

Tabel 1. Totale vangstaantallen (mannetjes/wijfjes) over de gehele demonsteringsperiode.

	# spec. (%)	# ind. (%)	# ind./spec.
GNAPHOSIDAE	6 (5.2)	62 (3.2)	10.3
CLUBIONIDAE	4 (3.4)	5 (0.3)	1.3
LIOCRANIDAE	3 (2.6)	105 (5.5)	35.0
ZORIDAE	1 (0.9)	12 (0.6)	12.0
THOMSIDAE	6 (5.2)	42 (2.2)	7.0
SALTICIDAE	4 (3.4)	7 (0.4)	1.8
LYCOSIDAE	9 (7.8)	362 (18.9)	40.2
PISAURIDAE	1 (0.9)	2 (0.1)	2.0
AGELENIDAE	3 (2.6)	18 (0.9)	6.0
HAHNIDAE	2 (1.7)	17 (0.9)	8.5
MIMETIDAE	2 (1.7)	7 (0.4)	3.5
THERIDIIDAE	9 (7.8)	56 (2.9)	6.2
TETRAGNATHIDAE	1 (0.9)	5 (0.3)	5.0
METIDAE	1 (0.9)	2 (0.1)	2.0
ARANEIDAE	3 (2.6)	3 (0.2)	1.0
LINYPHIIDAE	61 (52.6)	1209 (63.1)	19.8
Erigoninae	33 (28.4)	495 (25.8)	15.0
Linyphiinae	28 (24.2)	714 (37.3)	25.5
TOTAAL	116 (100)	1914 (100)	16.5

Tabel 2.- Soortantallen per familie; zie tekst.

riode werd verzameld is relatief laag, namelijk 1924. Dit geeft een gemiddelde van 16.5 individuen per soort. Het betreft hier nochtans een cyclus waar enkel de winter maanden (doorgaans lage vangstaantallen) ontbreken. Andere cycli uit de literatuur die in West-Vlaanderen werden uitgevoerd behalen veel hogere gemiddeldes, bijvoorbeeld Bosmans & Pollet (1986) waar over een volledige jaarcyclus een gemiddelde van 52.2 individuen per soort werd bereikt, of Pollet & Hublé (1987) waar in Wijnendale bos op 14 maanden zelfs een gemiddelde van 69.7 individuen per soort werd gehaald. In het eerste geval wordt dit veroorzaakt doordat een veel kleiner aantal soorten in hogere aantallen werd verzameld. In het tweede geval wijst dit op de araneologische rijkdom van Wijnendale bos.

De verhoudingen tussen de verschillende (sub)families die in de bodemvallen werden verzameld is zoals weergegeven in Tabel 2.

De belangrijkste families zijn de in dalende volgorde van aantal individuen (3%): Linyphiidae, Lycosidae, Liocranidae en Gnaphosidae.

Bij het bekijken van de soortenlijst is een sterke gelijkennis vast te stellen met deze van enkele bosbestanden en heiderelicten van het Lippensgoed-Bulskampveld (Beerem, West-Vlaanderen) gepubliceerd door Alderweireldt et al. (1990). Beide plaatsen zijn niet ver van elkaar gelegen en hebben waarschijnlijk beide deel uitgemaakt van het grote, aaneengesloten heidelandschap dat in deze streek in de 18e eeuw bestond. Bebossing heeft nadien (vanaf begin 19e eeuw) in snel tempo plaats gegrepen. Deze parallel verloopende voorgeschiedenis van beide terreinen verklaart ongetwijfeld de hoge affiniteiten tussen de spinnen taxocoenoses van beide gebieden. Zo is bijvoorbeeld de lijst van de Gnaphosidae en de Theridiidae, die enkele weinig talrijke soorten bevat, in beide gebieden erg gelijkend en zijn de vrij hoge aantallen van *Agroecia brunnea* en *A. proxima* in beide gebieden opvallend.

2. Faunistiek

In deze studie werden praktisch geen zeldzame of vermeldenswaardige spinnesoorten verzameld. De meeste hier vermelde soorten zijn vrij algemeen tot zeer algemeen te noemen. Een groot aantal onder hen is overigens erg eurytoop. Vermeldenswaardig zijn echter wel de vangsten van *Araneoncus humilis* en enkele weinig algemene Kogelspinnen: *Crustulina guttata*, *Epirinus angulatus* en *Euryopis flavomaculata*.

Een aantal soorten zijn nieuw voor West-Vlaanderen en deze waarnemingen hebben tevens een landelijk belang: *Ballus depressus* en *Porhonna egera*. De waarneming van *Porhonna egera* is de 12e waarneming voor België (de negende na 1950) (Bosmans, 1981; Decler et al., 1989).

Referenties

- Alderweireld, M., Hublé, J. & Pollet, M. (1990). 'The araneofauna of different woodland habitats of the 'Lijpensgoed-Bultskampveld' area (Beernem, Western-Flanders, Belgium). Biol. Jb. Dodonaea 57: 87-102.
- Bosmans, R. (1981). Faunistique des araignées de Belgique II. Le genre *Portromma* Simon en Belgique (Arachnida: Araneae: Linyphiidae). Biol. Jb. Dodonaea 49 : 57-63.
- Bosmans, R. & Pollet, M. (1986). Spinnen (Araneae) en hooiwagens (*Opiiones*) van een bos en een spoorwegdenn te Veldegem (West-Vlaanderen). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 2 : 7-18.
- Declercq, K. (1988). De spinnenfauna van het Blankkaart-moeras (Woumen, West-Vlaanderen) : soortensamenstelling, fenologisch onderzoek en ecologisch onderzoek in functie van het natuurbeheer. Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 8 : 5-26.
- Declercq, K. (1989). De spinnenfauna van het natuurreservaat 'De Leimeersen' (Oosikamp, West-Vlaanderen). Kansen voor natuurontwikkeling bij spontane successie door afwezigheid van maai-beheer. Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 10 : 19-26.
- Declercq, K. (1990). De spinnenfauna van het natuurreservaat 'De stadswaallen van Damme' (West-Vlaanderen, een bijzonder moerasbiotoop). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 5 (1) : 16-20.
- Declercq, K., Alderweireld, M., Segers, H., De Keer, R., Hublé, J. & Desender, K. (1989). Inventarisatie van de spinnen (Araneae) in het natuureducatief reservaat 'Jalna' en een nabijgelegen weidebiotoop te Heurte-en-Famenne (prov. Namen). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 12 : 15-22.
- Pollet, M. & Hublé, J. (1987). De verspreiding van de spinnenfauna in het bos van Wijnendale (W. Vl.). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 6 : 28-36.
- Segers, H. & Pollet, M. (1988). Aspecten van de spinnenfauna van enkele bosbestanden te Zedelgem (West-Vlaanderen). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 8:47-52.

De spinnenfauna en het beheer van een nat hooilandje aan de Pollismolen te Opitter (Limburg, België).

Marc Janssen (1) & Jean-Pierre Maelfait (2)

(1) Weg naar Eilikom 130, 3670 Meeuwen-Gruitrode.

(2) Instituut voor Natuurbehoud, Kiewitdreef 3, 3500 Hasselt.

Samenvatting

Een klein grasland, dat jaarlijks twee keer gemaaid wordt, werd onderzocht op zijn spinnenfauna. Deze bleek rijk te zijn en enkele bijzonder interessante soorten in te houden.

Summary

We sampled the spider fauna of a small wet grassland by means of pitfall traps. A quite rich fauna including some remarkable species was observed.

Inleiding

In het heuvelachtige landschap rond Opitter komen twee nog behoorlijk gave beekdalen samen, namelijk de valleien van de Itterbeek en van de Eitsevelderbeek. Deze valleien liggen op een hoogte tussen 50 en 90 m. De bodems zijn hoofdzakelijk droge zandgronden met grindbijnenging. Het grootste gedeelte van de valleien wordt gebruikt voor akkerbouw en voor naaldhoutaanplantingen. Langs de oevers van beide beken vindt men dichtgroeide veenmoerassen afgewisseld met natte hooilandjes (Hompes & Wassenberg, 1987).

In de onmiddellijke buurt van de Pollismolen ligt een van de laatste bloemrijke hooilandjes van de Itterbeekvallei (UTM: FS86). Het is eigendom van de gemeente Bree en in beheer door de Wielewaal afdeling van die gemeente. Dit graslandje met een oppervlakte van 63 are is verdeeld in 16 percelen met een breedte van ca. 8 m gescheiden door afwateringsloten loodrecht op en uitmondend in de Itterbeek. Deze percelen zijn lichtjes bol en lopen langs beide zijden af naar de begrenzende sloten. Volgens Berten & Hermans (1988) heeft het gebied een hoge botanische waarde. Het beheer ervan bestaat in twee keer maaien per jaar met afvoer van het strooisel en het in stand houden van een voldoende hoge waterafel. Dit laatste wordt bekomen door de afwatering aan de kant van de beek op te stoppen. Op de Eitsevelderbeek staat een watermolen. Aan de overzijde van de Itterbeek ligt een moerasbos. De boomlaag

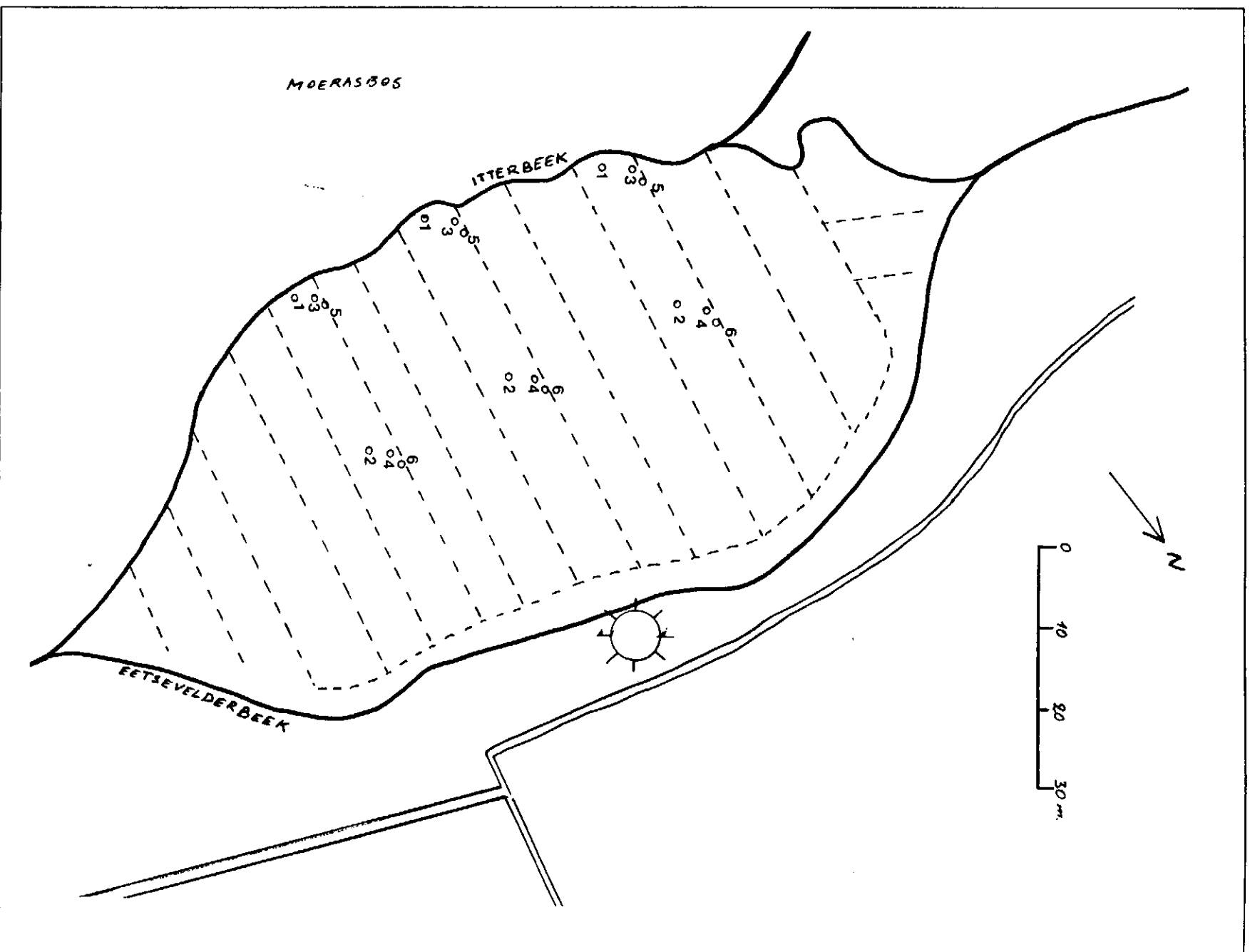
ervan wordt gedomineerd door Zwarte els; de ondergroei bestaat voornamelijk uit brandnetel en bramen, plaatselijk overwoekerd door hop.

Materiaal en methode

Zes verschillende situaties werden bemonsterd telkens door drie glazen bodemvallen met een diameter van 9.5 cm voor de helft gevuld met formol 4%. Die situaties waren de volgende (Fig.1): (1) in het midden van drie percelen dicht tegen de Itterbeek aan en dus beïnvloed door de schaduwwerking van een bebost perceel aan de andere oever van de Itterbeek, (3) de randen van die percelen dicht tegen de beek, (5) de slootkanten dicht tegen de beek, (2) het midden van de drie percelen in het centrum van het grasland en dus zonder direkte beïnvloeding van het bos, (4) de zijranden en (6) de slootkanten op die hoogte. De bodemvallen werden om de maand geledigd tussen 11.12.1988 en 30.12.1989. Soms waren er enkele vallen vernield of onder water gelopen. De vangstaantallen werden daarvoor gecorrigeerd.

Resultaten en discussie

Een groot aantal volwassen spinnen werd verzameld behorende tot 71 soorten. De aantallen mannetjes (MM) en wijfjes (WW) verzameld gedurende de volledige bemonsteringsperiode in de zes situaties (telkens drie bodemvallen) staan vermeld in Tabel 1. De aantallen evenredig omgerekend per maand verzameld in de tien bodemvallen die bij geen enkele lediging

Figuur 1. Situering van de bodemvallen (zie tekst).

Familie/Soort	1	2	3	4	5	6
<u>Clubionidae</u>						
<i>Clubiona reclusa</i>	MH	0	0	1	0	0
<u>Thomisidae</u>						
<i>Oxyptila trux</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Xysticus cristatus</i>	MH	0	4	1	0	0
<i>Xysticus ulmi</i>	MH	0	3	0	0	0
<i>Xysticus ulmi</i>	MH	1	0	0	0	0
<u>Lycosidae</u>						
<i>Atopocosa pulverulenta</i>	MH	2	42	34	26	3
<i>Arctosa leopardus</i>	MH	0	4	4	7	2
<i>Arctosa leopardus</i>	MH	0	0	1	4	2
<i>Arctosa leopardus</i>	MH	0	0	0	1	2
<i>Arctosa amentata</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Arctosa amentata</i>	MH	142	95	160	138	53
<i>Arctosa amentata</i>	MH	37	80	41	77	54
<i>Pardosa pullata</i>	MH	3	120	3	49	34
<i>Pardosa pullata</i>	MH	0	36	1	34	0
<i>Pardosa pratvaga</i>	MH	0	56	1	5	2
<i>Pardosa hygrophilus</i>	MH	0	5	0	2	1
<i>Pirata piraticus</i>	MH	83	10	87	36	41
<i>Pirata latitans</i>	MH	15	17	15	12	15
<i>Pirata latitans</i>	MH	8	115	0	92	15
<i>Pirata piraticus</i>	MH	0	38	1	24	0
<i>Pirata piraticus</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Trochosa spinipalpis</i>	MH	54	0	0	0	3
<i>Trochosa spinipalpis</i>	MH	3	44	26	44	1
<i>Trochosa terricola</i>	MH	0	6	3	6	2
<i>Trochosa terricola</i>	MH	0	2	2	0	0
<u>Hahnidae</u>						
<i>Antistea elegans</i>	MH	0	1	0	0	0
<i>Antistea elegans</i>	MH	0	0	0	0	1
<u>Therididae</u>						
<i>Robertus arundineti</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Robertus lividus</i>	MH	1	0	0	0	0
<i>Robertus lividus</i>	MH	8	3	5	1	3
<i>Robertus lividus</i>	MH	2	1	1	0	1
<i>Nesticus cellulans</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Nesticus cellulans</i>	MH	0	0	0	0	2
<i>Nesticus cellulans</i>	MH	0	0	0	0	0
<u>Tetragnathidae</u>						
<i>Pachygnatha clercki</i>	MH	6	23	6	10	9
<i>Pachygnatha degeeri</i>	MH	24	67	17	19	16
<i>Pachygnatha degeeri</i>	MH	20	4	1	15	0
<i>Pachygnatha degeeri</i>	MH	6	42	3	17	0
<i>Pachygnatha listeri</i>	MH	4	0	3	1	0
<i>Pachygnatha listeri</i>	MH	5	1	1	0	0
<i>Pachygnatha listeri</i>	MH	1	0	1	0	0
<u>Metidae</u>						
<i>Metellina segmentata</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Metellina segmentata</i>	MH	0	0	0	0	1
<i>Metellina segmentata</i>	MH	0	0	0	0	0
<u>Erigoninae</u>						
<i>Ceratinella brevipes</i>	MH	3	1	0	6	3
<i>Ceratinella brevipes</i>	MH	0	1	0	3	0
<i>Ceratinella brevis</i>	MH	1	9	8	10	0
<i>Ceratinella brevis</i>	MH	0	4	0	5	0
<i>Ceratinella scabrosa</i>	MH	2	0	0	0	0
<i>Ceratinella scabrosa</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Ceratinella scabrosa</i>	MH	0	0	0	4	0
<i>Cnephalocotes obscurus</i>	MH	0	3	0	0	0
<i>Cnephalocotes obscurus</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Cnephalocotes obscurus</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Dicymbium brevisetosum</i>	MH	1	0	0	0	0
<i>Dicymbium brevisetosum</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Dicymbium tibiale</i>	MH	13	0	15	3	8
<i>Dicymbium tibiale</i>	MH	0	0	0	2	0
<i>Dicymbium tibiale</i>	MH	5	1	6	3	2
<i>Diplocephalus picinus</i>	MH	1	0	0	0	0
<i>Diplocephalus picinus</i>	MH	0	0	0	2	0
<i>Drepanotylus uncatulus</i>	MH	0	0	1	0	0
<i>Drepanotylus uncatulus</i>	MH	0	0	0	0	0
<i>Erigone dentipalpis</i>	MH	0	4	0	6	0
<i>Erigone dentipalpis</i>	MH	0	0	2	1	0
<i>Erigone atra</i>	MH	0	0	1	0	0
<i>Erigone atra</i>	MH	7	27	11	16	7
<i>Erigone atra</i>	MH	0	2	0	0	0
<i>Erigonella ignobilis</i>	MH	0	2	0	1	0
<i>Erigonella ignobilis</i>	MH	0	6	0	2	0
<i>Erigonella ignobilis</i>	MH	2	3	3	1	0
<i>Glyphesis servulus</i>	MH	2	0	0	0	0
<i>Glyphesis servulus</i>	MH	0	3	1	1	0
<i>Glyphesis servulus</i>	MH	2	0	1	0	0
<i>Gnathonarium dentatum</i>	MH	0	0	1	1	1
<i>Gnathonarium dentatum</i>	MH	5	0	0	0	0
<i>Gnathonarium dentatum</i>	MH	1	0	0	1	4
<i>Lophomma punctatum</i>	MH	0	0	0	0	1
<i>Lophomma punctatum</i>	MH	0	0	0	0	15
<i>Lophomma punctatum</i>	MH	0	1	0	0	7
<i>Micrargus herbigradus</i>	MH	0	1	0	2	0
<i>Micrargus herbigradus</i>	MH	0	0	0	0	0

Tabel 1.- Vangstaantallen per situatie.

ontbraken zijn opgenomen in Tabel 2. Sommige soorten waren slechts aanwezig in een bodemval waarvan het functioneren wel verstoord werd. De vangstaantallen omgerekend per maand van die soorten zijn in die tabel aangeduid met (1), dat wil zeggen ze zijn slechts het resultaat van één bodemval; de periode waarin die bodemval niet gewerkt heeft wordt aangeduid met een "-".

Op de procentuele vangstverdeling over de zes bemonsterde situatie van de 22 talrijkst gevonden soorten hebben we een TWIN-SPAN-analyse uitgevoerd (Hill, 1973). Dit resulteert in het dendrogram weergegeven in Fig. 2. Er is dus een duidelijk verschil tussen enerzijds de bodemvallen opgesteld in de zijwand van de afwateringsloten en anderzijds de bodemvallen die in de gedeeltes van de ontwaterde stroken stonden die niet onderhevig waren aan de schaduwwerking van het aampalende bos. Intermediair is de samenstelling van de vangsten op de ontwaterde stroken in de nabijheid van het bos.

De talrijk gevonden soorten die niet of bijna niet in de slootkant en ook in mindere mate in de buurt van het bos werden waargenomen zijn: *Pardosa pullata*, *Pirata latitans*, *Pachygnatha degeeri*, *Ceratinella brevis*, *Erigone atra*, *Centromeria bicolor* en *Meioneta mollis*. Soorten met een uitgesproken voorkeur voor de slootkanten zijn: *Lophomma punctatum* en *Bathypantes approximatus*. *Centromerus sylvaticus* heeft eerder een voorkeur voor de minst natte en beschaduwde situaties. Niet door beschaduwing beïnvloed maar quasi beperkt tot de ontwaterde stroken zijn *Oedothorax fuscus* en *Trochosa spinipalpis*. Als soort met ook een voorkeur voor de minder natte situaties maar toch al in grotere aantallen vertegenwoordigd in de slootkant hebben we *Pardosa amentata*, *Oedothorax retusus* en *Tallusia experta* te vermelden. *Dicymbium tibiale*, een soort die zoals bekend aan beschaduwde situaties gebonden is, komt ook hier voornamelijk in de buurt van het bos voor. Zonder een duidelijke preferentie voor een of enkele van de bemonsterde situaties hebben we: *Pirata hygrophilus*, *Pachygnatha clercki*, *Oedothorax gibbosus*, *Bathypantes gracilis* en *Lepthyphantes mensei*.

De aanwezigheid van grote populaties van *Trochosa spinipalpis* en *Oedothorax gibbosus*

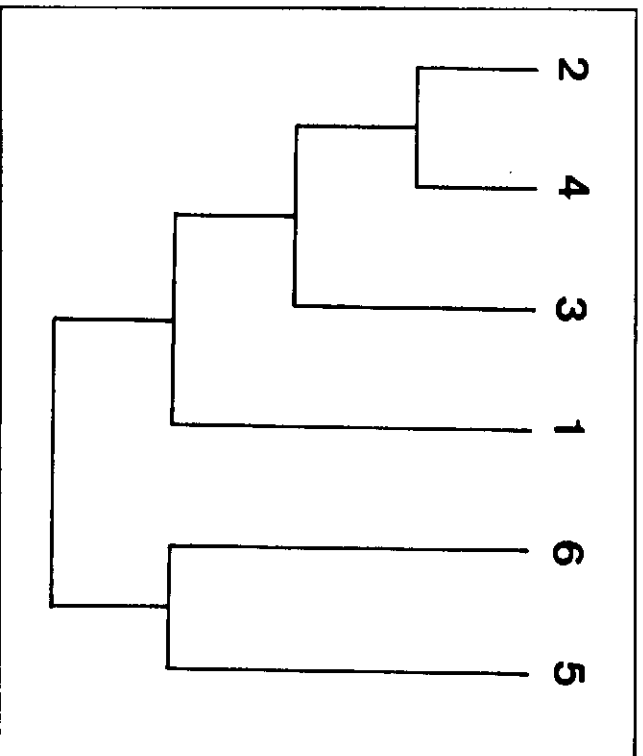

Familie/Soort	JAN	FEB	MAA	APR	MET	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
<u>Clubionidae</u> <i>Clubiona reclusa</i>	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3
<u>Thomisidae</u> <i>Oxyptila trux</i>	MM	0	-1	-1	-1	0	0	0	0	1	0	0 (1)
<i>Xysticus cristatus</i>	MM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
<i>Xysticus ulmi</i>	MM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
<u>Lycosidae</u> <i>Alopecosa pulverulenta</i>	MM	0	0	0	30	65	6	0	0	0	0	0
<i>Arctosa leopardus</i>	MM	0	0	0	4	7	3	1	0	0	0	0
<i>Pardosa amentata</i>	MM	0	0	0	0	2	3	0	0	0	0	0
<i>Pardosa pullata</i>	MM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
<i>Pardosa prattivaga</i>	MM	0	0	0	3	138	309	26	0	0	0	0
<i>Pirata hygrophilus</i>	MM	0	0	0	0	44	121	44	1	2	0	0
<i>Pirata latitans</i>	MM	0	0	0	0	31	87	51	1	0	0	0
<i>Pirata piraticus</i>	MM	0	0	0	0	18	32	27	10	3	0	0
<i>Trochosa spinipalpis</i>	MM	0	0	0	0	0	2	48	0	0	0	0
<i>Trochosa terricola</i>	MM	0	3	50	60	0	0	123	14	0	0	0
<i>Hahnidae</i> <i>Antistea elegans</i>	MM	0	1	0	0	0	0	33	5	1	0	0
<u>Theridiidae</u> <i>Robertus arundineti</i>	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Robertus lividus</i>	MM	0	0	0	1	5	1	0	1	0	0	0
<u>Nesticidae</u> <i>Nesticus cellulans</i>	MM	0	0	0	1	2	0	1	0	1	0	0
<u>Tetragnathidae</u> <i>Pachygnatha clercki</i>	MM	0	-1	-1	-1	0	-1	0	0	0	0	0 (1)
<i>Pachygnatha degeleri</i>	MM	12	10	13	32	44	5	1	5	1	1	0
<i>Pachygnatha listeri</i>	MM	0	2	13	16	22	4	4	3	2	0	0
<u>Metidae</u> <i>Meta segmentata</i>	MM	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
<u>Erigoninae</u> <i>Ceratinella brevipes</i>	MM	0	0	0	0	1	0	0	-1	-1	-1	0 (1)
<i>Ceratinella brevis</i>	MM	0	0	0	2	3	1	1	0	0	0	0
<i>Ceratinella scabrosa</i>	MM	0	0	0	9	8	1	3	1	0	0	0
<i>Cnephalocotes obscurus</i>	MM	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
<i>Dicymbium brevisetosum</i>	MM	0	0	0	4	1	0	1	0	0	0	0
<i>Dicymbium tibiale</i>	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0 (1)
<i>Diplocephalus picinus</i>	MM	0	0	0	0	0	-1	-1	0	0	0	0
<i>Drepanotylus uncutus</i>	MM	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Erigone dentipalpis</i>	MM	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
<i>Erigone atra</i>	MM	10	6	0	3	0	2	0	2	1	0	0
<i>Erigonella ignobilis</i>	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Glyphesis servulus</i>	MM	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
<i>Gnathonarium dentatum</i>	MM	0	0	0	2	2	1	0	0	0	0	0
<i>Lophomma punctatum</i>	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 2.- Vangsaantallen per maand.

Familie/Soort	JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Micrargus herbigradus	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Oedothorax gibbosus	MM	0	0	0	1	1	39	0	0	0	0	0
O. gibbosus f. tuberosus	MM	2	1	73	17	92	63	29	7	4	0	0
Oedothorax fuscus	MM	1	2	7	27	8	21	14	1	0	0	0
Oedothorax retusus	MM	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0
Pelecopsis parallela	MM	0	0	2	3	13	13	1	0	0	0	0
Pocadicnemis juncea	MM	0	0	0	2	5	0	0	0	0	0	0
Trematocephalus cristatus	MM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Trichopterna thorelli	MM	0	0	0	1	4	0	0	0	0	0	0
Walckenaeria acuminata	MM	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0
Walckenaeria antica	MM	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Walckenaeria nudipalpis	MM	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0
Walckenaeria vigilax	MM	9	6	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Walckenaeria vigilax	MM	1	0	1	1	2	0	0	0	0	0	0
Linyphiinae												
Bathyphanes approximatus	MM	1	2	1	0	2	3	1	0	0	0	0
Bathyphanes gracillius	MM	0	0	0	17	30	13	1	1	6	2	2
Bathyphanes nigrinus	MM	1	2	0	10	14	19	0	1	3	2	2
Bathyphanes parvulus	MM	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Centromerus dilutus	MM	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0
Centromerus sylvaticus	MM	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0
Centromerita bicolor	MM	8	1	3	0	0	0	0	1	2	2	2
Centromerita concinna	MM	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Diplostyla concolor	MM	0	-1	-1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kaestneria pullata	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leptyphanes ericaeus	MM	1	0	0	0	0	-1	-1	-1	-1	0	0
Leptyphanes mengeli	MM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Leptyphanes pallidus	MM	2	0	1	0	4	5	1	0	8	3	2
Leptyphanes tenuis	MM	0	0	0	1	2	4	1	0	6	1	1
Leptyphanes zimmermanni	MM	0	0	0	4	1	1	2	1	0	1	0
Meioneta mollis	MM	0	-1	-1	0	0	0	0	1	0	0	0
Meioneta saxatilis	MM	0	3	10	-1	5	4	7	1	0	0	0
Nerienne clathrata	MM	0	0	0	0	4	6	3	1	0	0	0
Porrhomma campbelli	MM	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Taranucnus setosus	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Saarietoa abnormis	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tallusia experta	MM	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tallusia experta	MM	25	12	3	1	0	0	0	0	0	0	0
	MM	2										

Tabel 2 (vervolg.) - Vangstaantallen per maand (vervolg).

Figuur 2.- Dendrogram van de bemonsterde situaties.

Referenties

- Aldenweireldi, M. & Maelfait, J.-P. (1989). Recommendations for the preservation of endangered lycosid spiders (Araneae, Lycosidae). Proceedings Symp. Inv. Belgium: 183-188.
- Berten, B. & Hermans, P. (1988). Vegetatielijst hooiland Pollismolen. *Visdiefje* 1988: 1-11.
- De Keer, R. & Maelfait, J.-P. (1989). Ecological backgrounds for the distribution patterns of *Oedothorax fuscus* (BLACKWALL) and *Oedothorax gibbosus* (BLACKWALL) (Erigoninae, Araneae). Proceedings Symp. Inv. Belgium: 189-192.
- Hill, M.O. (1973). Reciprocal averaging: an eigenvector method of ordination. *J. Ecology* 61: 237-249.
- Hompes, P. & Wassenberg, J. (1987). Wandelen rond Pollismolen. Rapport in eigen uitgave, Brec.

Enkele fenologische gegevens van *Theridiosoma gemmosum* (L. KOCH, 1877)

Johan & Koen Van Keer

Oxdonkstraat, 14, 2920 Kapelle-op-den-Bos

Summary

Some observations on the phenology *Theridiosoma gemmosum* are given.

Résumé

Quelques observations sur la phénologie de *Theridiosoma gemmosum* sont discutées.

In 1988 berichtten wij voor het eerst de vangst van *Theridiosoma gemmosum* in België (Van Keer & Van Keer, 1988). Een mannetje werd toen gevangen in de periode van 4/VI - 20/VI - 1988. In de daarop volgende periode werd nog een vijfje verzameld. Er werd besloten in de buurt van die ene val nog enkele andere vallen bij te zetten met de bedoeling meer materiaal te verzamelen van de desbetreffende soort.

Begin 1989 werden nog 2 bodemvallen bijgeplaatst, een 10-tal meter van de oorspronkelijke val. Het biotoop verschilt hierin met de omgeving van de eerste dat de nieuwe vallen zich meer in het grasland bevonden en niet aan de rand van dit grasland. De vegetatie bestaat hier

In tabel 1 worden alle vangstdata vermeld met het aantal mannetjes (MM), wijfjes (FF) en juvenielen (JJ) per periode.

Uit deze schaarse gegevens kan men toch makkelijk afleiden dat er zich een piek situeert vanaf begin mei tot het einde van juni. Na juli werden geen exemplaren meer aangetroffen ondanks dat er een volledige jaarcyclus is afgewerkt. Conclusies uit deze gegevens mag men niet trekken toch kan aangenomen worden dat *T. gemmosum* slechts een korte voortkomsperiode heeft en dat de soort maar 1 generatie per jaar kent. Andere vindplaatsen en de daaraan verbonden intensieve bemonstering zouden in de toekomst meer gegevens kunnen opleveren en een duidelijker overzicht geven van de fenologie van deze toch merkwaardige spinnesoort.

Dankwoord

Met dank aan Johan Jacobs voor het triëren van de bodemvallen en Herman Vanuytven voor het uitlijnen van deze mededeling op de computer.

	MM	FF	JJ
1988	04/6-20/6 20/6-06/7	1	1
1989	6/5-20/5 20/5-12/6 12/6-24/6 8/7-22/7 28/4-19/5	5 - 4 1	5 - - 7
1990	19/5-05/6 5/6-18/6 18/6-14/7 14/7-29/7	4 - - 1	1 - - -

Tabel 1.- Gevangen individuen.

uitsluitend uit *Urtica urens* (Kleine brandnetel) en *Rubus spec.* (Braam). De hoge vochtigheid bleef kenmerkend zodat met een vrij grote zekerheid kan worden aangenomen dat *T. gemmosum* gebonden is aan een natte omgeving. Verscheidene andere auteurs vermelden inderdaad dat deze soort zich ophoudt in vochtige biotopen (Locket & Millidge, 1953; Roberts, 1985).

Bibliografie

- Locket, G.H. & Millidge, A.F. (1953). British Spiders, II. Ray Society, London.
- Roberts, M.J. (1985). The Spiders of Great Britain and Ireland. Vol. I. Harley Books, Colchester.
- Van Keer, J. & Van Keer, K. (1988). *Theridiosoma gemmosum* (L. KOCH, 1877) nieuw voor de Belgische fauna (Araneae: Theridiosomatidae). Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver. 8: 41-42.

Richtlijnen aan de auteurs

Manuscripten, bij voorkeur opgesteld in het Nederlands of het Frans, dienen opgestuurd aan: J.-P. Maelfait, Instituut voor Natuurbehoud, Kewitdreef 3, 3500 Hasselt.

Volg zoveel mogelijk de vorm van de artikels verschenen in de Nieuwsbrief vanaf 1990.

Probeer zo mogelijk de tekst binnen te leveren op diskette of dan toch getijpt.

Recommandations aux auteurs

Les manuscrits, rédigés de préférence en français ou en néerlandais, sont à envoyer à: J.-P. Maelfait, Instituut voor Natuurbehoud, Kewitdreef 3, 3500 Hasselt.

Pour la présentation du manuscrit: voir articles parus en 1990.

Introduire, si possible, le manuscrit sur disquette ou dactylographié.

Inhoud - Sommaire

ALDERWEIRELDT, M. & SEYS, J. Een araneologische survey van een heiderelict en een ruigte vegetatie te Sint-Andries (Brugge, West- Vlaanderen). 1. Samenstelling van de spinnentaxo coenosis en faunistiek	1
JANSSEN, M. & MAELFAIT, J.-P. De spinnenfauna en het beheer van een nat hooilandje aan de Pollismolen te Opitter (Limburg, België)	7
VAN KEER, J. & VAN KEER, K. Enkele fenologische gegevens van <i>Theridiosoma gemmosum</i> (L. KOCH, 1877)	14

(ISSN0774-7225)

(XII-1990)

(J.-P. Maelfait, Ed.)